

Hedenskab, seksualitet og naturlighed.

Af Grølheim.

Mennesker har en tendens til at opfatte den kultur, man er vokset op i, som værende ”den rigtige” og ”naturlige.” Derfor kan det være vanskeligt at se objektivt på andre kulturer. Hvad de færreste måske er klar over, er, at fortiden også er en anden kultur. Ja, man kan lige frem kalde fortiden et fremmed land. Hvis vi skal forstå vores forfædres kultur, bliver vi nød til at vide noget om, hvor nutidens kulturelle normer kommer fra og hvad de er påvirket af.

Det vil måske provokere nogen, at få at vide, at homoseksualitet er en social konstruktion fra omkring 1880. Hvad der nok vil provokere endnu flere er, at også heteroseksualitet er en social- konstruktion fra omkring 1880. (Se fks Foucault). Begge begreber blev opfundet, da kristendommen var ved at slippe sit tag i de vestlige landes befolkninger, og man havde brug for en ny forklaringsmodel, der ikke havde rod i biblen.

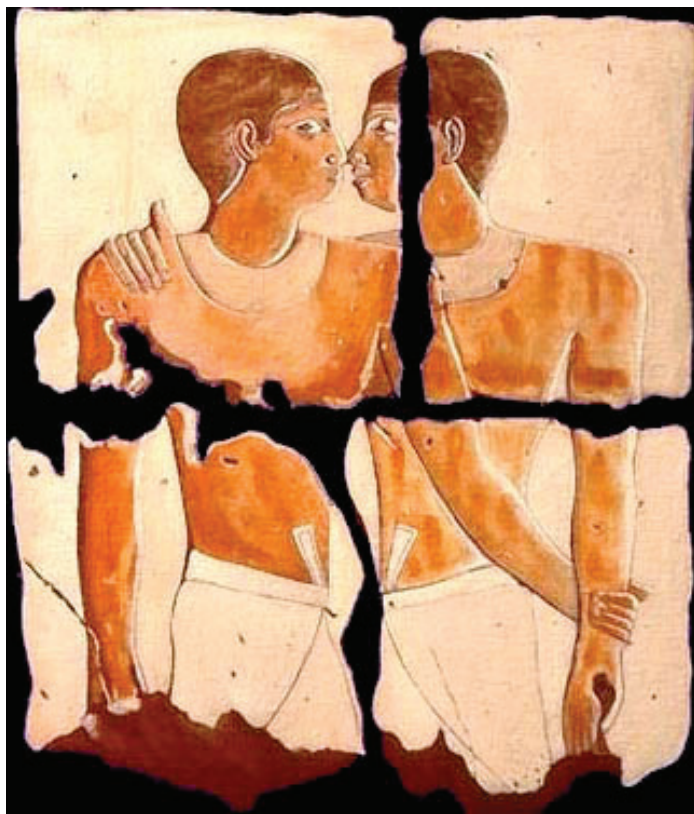
Før 1880 var seksualitet defineret af kirken som henholdsvis dyd eller synd. Alle former for sex, der ikke havde formering for øje, blev opfattet som synd. Man opfattede ikke seksuel orientering som noget, man var født med, men som en fristelse fra Gud, som den fromme troende måtte bekæmpe i sit indre. Alle og enhver kunne altså blive fristet til sex med personer af samme køn, og det var ikke forskelligt fra at blive fristet til sex uden for ægteskabet, med en af modsat køn. Når ægteskab var forbeholdt to af modsat køn, blev det forklaret med, at formålet med ægteskab og sex var menneskets formering.

I det Gamle Testamente er der et helt klart forbud mod samkønnet sex. I 3. Mosebog kap. 20 vers 13 står der bla at ”Hvis en mand har samleje med en mand, som man har samleje med en kvinde, har de begge to begået en vederstyggelighed. De skal lide døden. De har selv skylden for deres død.” Det vil sige, at der i biblen er dødsstraf for både den aktive og den passive. Den sidste sætning ophæver budet om ”ikke at begå drab,” så den, der slår dem ihjel, ikke pådrager sig nogen skyld ved drabet. Læser man skriftstedet i sin helhed, vil man dog se, at vers 13 ikke adskiller sig væsentligt fra de andre vers, der omhandler ægteskabsbrud, incest, sex med ikke beslægtede familiemedlemmer, sex med dyr, sex med menstruerende kvinder og at have en dødemaners eller en sandsigers ånd i sig. For alle disse ting er der dødsstraf, og den, der slår dem ihjel, pådrager sig ikke nogen skyld ved drabet. Hvis en mand gifter sig med en kvinde og hendes datter, er dødsstraf endda foreskrevet. Biblen mener nemlig, at de skal brændes.

Nu kunne nogen jo få den tanke, at sådan noget er skrevet i den bog, fordi folk var mindre tolerante, mere patriarkalske og reaktionære, i den tid hvor biblen blev skrevet. Det er i hvert fald et argument, der bliver fremført af fortalere for en mere tolerant kristendom. Der er bare ikke noget der tyder på, at det forholder sig sådan. Tvært i mod. I det samme kapitel i 3. Mosebog kap. 20 v23 står der ”Følg ikke det folks skikke, som jeg jager bort foran jer; de gjorde al den slags, så jeg væmmedes ved dem.” Det vil sige, at ifølge biblen var det noget Kanaanæerne gjorde.

I den nære Orient var der i oldtiden, ifølge klassiske historikere, flere gudinder og enkelte guder, der havde en frugtbarhedsfunktion, til hvis ære, seksuelt samleje var en del af kulten. Det foregik under forskellige former, der i eftertiden med mere eller mindre ret er blevet benævnt tempelprostitution. I visse tilfælde var det både kvindelige og mandlige tempeltjener(inder) der havde sex med de mænd, der kom til templet for at ofre.

Hvorvidt samkønnet sex også var en del af Kanaanæernes sekulære kultur, ved vi ikke, men det kendes fra den ægyptiske bronzealderkultur, at mænd godt kunne have sexuelle og følelsesmæssige forhold med hinanden og blev i visse tilfælde begravet sammen som ægtefæller, selv om de evt var gift med kvinder samtidig.

Også i det Nye Testamente er der entydige fordømmelser af samkønnet sex. I romerbrevet kap. 1 vers 26-27 skriver Paulus, at fordi menneskene dyrker afguderne *"prisgav Gud dem til vanærende lidenskaber: Deres kvinder udskiftede den naturlige omgang med den naturstridige, og ligeså opgav mændene den naturlige omgang med kvinden og optændtes af deres begær efter hinanden; mænd levede skamløst med mænd og pådrog sig derved den straf for deres vildfarelse, som de fortjente"*. Paulus mente altså, at trangen til samkønnet sex er påført af Gud, således at afgudsdyrkerne kan kastes i helvede. Det er også værd at lægge mærke til, at Paulus her også taler om kvinders samkønnede sex. Han udvider altså forbudet i det Gamle Testamente til også at omfatte kvinder.

På den tid Paulus levede, fandtes der ikke noget ord for homoseksuelle, men Paulus opfinder selv et ord ud fra den græske tekst til det Gl. Testamente. *"Arsenokoitai"* mandeliggere, som en henvisning til 3. Mosebog kap. 20 vers 13 *"en mand, der har samleje med en mand"*. Når Paulus her bruger spaltepads på at stadfeste Gl. Testaments forbud mod samkønnet sex, i modsætning til alle de kosher regler, han ophæver, (fks. forbuddet mod svinekød, skaldyr og tøj af to typer garn), så er det ikke fordi, at samkønnet sex var ukendt i Romerriget. Tvært i mod.

I den klassiske græske, eller hellenske, kultur, som det romerske samfund var en udløber af, var sex mellem personer af samme køn en del af normaliteten. Det til en sådan grad, at man kan kalde det hellenske samfund bi-normativt. Hvad der der ofte bliver fortiet i historietimerne, er, at mænd som Alexander d. Store og Julius Cæsar havde sexuelle og følelsesmæssige forhold til mænd. Og de var langt fra de eneste.

Når man kan tale om, at det hellenske samfund var *"bi-normativt"* og ikke fks *"homo-normativt,"* så handler det om, at samfundet forventede, at man blev gift og fik børn med en af modsat køn, så slægten kunne videreføres. Ved siden af, kunne man så have forhold til én eller flere af samme eller modsat køn. Den kulturelle ramme varierede lidt fra sted til sted. Ofte var der snævrere rammer for, hvad kvinder kunne tillade sig. Især hvad angår sex med modsat køn, da det kunne true slægtslinjen og mandens ære.

Noget af det, folk først tænker på, i forbindelse med samkønnet sex i Grækenland, er det, der er kendt som pæderasti eller drenge-kærlighed. Her i nutiden kan der være en tendens til at sætte lighedstegn mellem pæderasti og pædoфили, men det vil ikke være helt retfærdigt. Pæderasti var i udgangspunktet et pædagogisk ideal, hvor en ældre mentor (erastes) opdrager en ung mand (eromenos), til at blive en god samfundsborger. Det klassiske pæderasti kendes fra Athen, hvor den *"unge mand"* kunne være helt ned til en 10-12 år og op til ca 20. I Athen var fokus på den klassiske litterære dannelse, men som det kan ses af billedet på bla. græske vaser var indførelse i seksualitet også en del af dannelsen. Forholdet mellem den ældre og den yngre blev set som et kærlighedsforhold, hvor den ældre elskede sin elev og den yngre beundrede og respekterede sin mentor. Ofte er et sådan kærlighedsforhold i den græske litteratur beskrevet som en mere ophøjet form for kærlighed, end den mellem mand og kvinde.

Den græske drengeskærlighed varierede fra sted til sted. I byer som Sparta og Theben var fokus på den militære opdragelse. Drengene var generelt lidt ældre end i Athen, når de fik en mentor. I Sparta kunne der være flere mentorer om flere drenge. Sparta var i sin egen selvforståelse et militært mønstersamfund, der var stærkt kønsopdelt. Mændene boede sammen på kaserner, også selv om de var gift. Mænd og kvinder kom kun sammen, når ægteskabet skulle fuldbyrdes. Kvinden blev iklædt mandsdragt, som hun skulle beholde, indtil hun var blevet gravid. Derefter kom hun tilbage til kvinderne, hvor hun fødte barnet.

Det var opfattelsen, at det bånd, der blev knyttet gennem drengeskærligheden, styrkede sammenholdet i de militære enheder langt mere, end loyalitet overfor en stamme eller en by. I Theben havde de en særlig kampstyrke, der bevidst var sammensat af mandlige kærestepar. Hver kærestepar udgjorde et bodyteam, der dækkede for hinanden på slagmarken. Denne

kampstyrke, kaldet ”*det hellige korps*,” var ryggraden i Thebens militære magt og stærkt medvirkende til at vriste Theben ud af Spartas indflydelsesfære. Da Philip af Makedonien erobrede Theben, kæmpede ”*det hellige korps*” til sidste mand. Ikke noget med løse håndled der.

Den græske drengeskærlighed satte sig også spor i den græske mytologi. Flere af de græske guder har deres egne eromenos. Fks er der en fortælling om Zeus, der i skikkelse af en ørn bortfører drengen Ganymedes. Også den homeriske helt Achilles har en mandlig elsker ved navn Patroklos. I historien om den trojanske krig, bliver drabet på Patroklos årsagen til, at Achilles genoptager kampen ved Troja, som han ellers havde trukket sig ud af. Historien skal nok ses som et billede på det kriger-ideal, der gjaldt i Sparta og Theben.

Zeus bortføre Ganymedes

De klassiske kilder fortæller ikke meget om kærlighed mellem kvinder, men disse kilder har i forvejen en kønsmæssig slagside. Den lesbiske kærlighed har sit navn efter øen Lesbos. Der boede en kvinde ved navn Sapphos, der nok var den hellenske verdens fremmeste kvindelige digter. Sapphos elskede både mænd og piger, og de småstumper, vi har tilbage af hendes diktning, viser, at hendes kærlighed til piger ikke kun var sjælelig. I visse græske byer havde kvinderne større

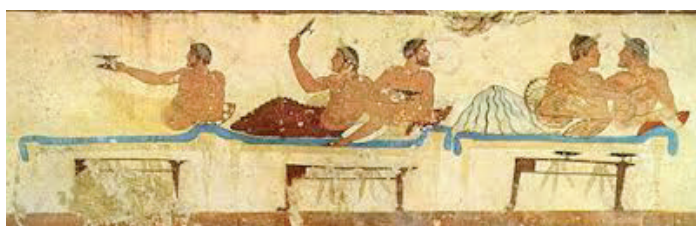
Lesbisk fresco fra Pompeii

frihed end i andre: De spartanske kvinder var således berygtede, fordi de måtte dyrke sport og lære musik og dans, ting, som en pæn atheniensisk kvinde var fuldstændig afskåret fra. Vi har sange, netop fra det syvende århundredes Sparta komponeret for pige- og drengekor, der er fulde af flirt pigerne imellem. Endnu, 800 år efter, kunne Plutarch bemærke, at det var almindeligt, at fornemme spartanske kvinder havde forhold til unge piger.

Mercur (Fresco fra Pompeii)

I byen Rom havde drengeskærligheden ikke helt det samme pædagogiske ideal som i Grækenland, selv om det blev efterlignet og praktiseret som et udtryk for klassisk dannelse. Det romerske mandeideal var, hvad vi i dag ville kalde macho. Den romerske mand kunne penetrere kvinder, slaver, drenge og feminine mænd og stadig blive betragtet som en rigtig mand. Objektet for den romerske mands begær var ikke vigtig. Det var derimod den seksuelle rolle. For den romerske mand var det vigtigt at være den penetrerende. Penis blev i oldtiden anset som et vigtigt og helligt symbol på både frugtbarhed, velstand og magt. For den romerske mand var penetration også forbundet med magt. Den penetrerende, den aktive, havde magten og den der blev penetreret, den passive, var den undergivne. I modsætning til, hvordan det havde været i Sparta og Theben, var det forbudt for romerske legionærer, at have sex med hinanden. De kunne sagtens have sex med både mænd og kvinder, så længe de var den penetrerende part. Den romerske legionær var den

penetrerende, hvad end det var med penis eller med gladius. Derfor var det heller ikke usædvanligt, at en overvunden fjende blev røvpulet som tegn på romersk overherredømme. Det, der kaldes fallisk aggression.

Det var ikke alle mænd i Rom eller Grækenland, der var "rigtige mænd." Der fandtes i samfundet en subkultur af feminine mænd, der gik under betegnelser som "efeminati", "homo molis" eller Cinaedi/Kinai-doi. De havde en lapset og aparte klædedragt, kvindeligt frisur og overdrevent brug af makeup. De blev anset for at have en fej, underdanig og hedonistisk natur, der søgte at blive domineret. De var uden for de sociale normer i Romerriget. Ofte var det udlændinge eller utilpassede individer. De kunne være offer for satire og f.eks. blive kaldt for "spermcontainer," "halvmænd" eller "ligesom en kvinde." Det kan synes uværdigt og

Dionysos

blev også af samfundet betragtet som sådan, men ikke desto mindre var det et valg, disse mænd gjorde. Det forhindrede heller ikke rigtige romerske mænd i at være sammen med og gennempule disse Cinaedi. Der var endda en kort overgang en Cinaedi, El-Gabalus, der blev valgt til kejser, selv om hans seksuelle status var med til at få ham afsat igen.

Der var i Rom en anden subkultur af kvinder, kaldet tribader, der ikke fulgte samfundsnormerne. Tribaderne blev kaldt mandhaftige og var den aktive part i et seksuelt forhold. Ordret "tribade" betyder "gnubbere" og henviser til en aktiv brug af klitoris. Tribaden var heller ikke "lesbisk" i moderne forstand, men kunne have sex med både kvinder og feminine mænd.

I dag tror vi, at samkønnede ægteskaber er et moderne fænomen, men det foregik også i antikken. I Grækenland blev forholdet mellem en Erastes og en eromenes nogle steder bekræftet offentligt ved en bryllupsceremoni. I Rom var der endda flere kejsere der giftede sig med mænd. Hvor udbredt skikken har været i Rom vides ikke med sikkerhed, - og ægteskab mellem mænd havde ikke den samme retsgyldighed, som mellem to af modsat køn.

Efter at kristendommen var blevet statsreligion i Romerriget, forbød de to kristne kejsere Constantius II og Constans i år 342, med dødsstraf, samkønnede ægteskaber. Loven var med tilbagevirkende kraft, så alle, der var gift på den måde, blev henrettet. I år 390 indførte Kejser Theodosius dødsstraf for den passive ved anal samleje mellem mænd. I år 558 udstrakte Kejser Justinian så forbuddet til også at gælde den aktive, således at ethvert seksuelt forhold mellem personer af samme køn, nu var forbudt med døden til følge.

Der var allerede i hedensk tid en diskussion om drengækærlighedens berettigelse. Denne diskussion blev videreført i kirkefædrenes teologi og forstærket af biblens moral. Ikke mindst gennem argumentet, at formålet med alt sex er forplantning, og alt, hvad der ikke tjener forplantningen, er unaturligt. Kirkefaderen Augustin gik endda så vidt, at han opfattede seksuelt samvær, der bevidst udelukkede forplantning, som en alvorlig synd, selv om det sker blandt ægtefæller.

I dag ved vi mere om naturen, end man gjorde i oldtiden. Ja, end man gjorde for bare 50 år siden. Det viser

sig nemlig, at seksualitet ikke udelukkende er noget, der tjener til forplantningen. Det tjener både til socialisering og magtdemonstration, for ikke at tale om adspredelse - at man gør det, fordi det er sjovt og dejligt. Nyere sammenfatninger af videnskabelige data, dokumenterer, at seksualitet, rettet mod eget køn, er et ret almindeligt udbredt fænomen i dyreriget. Det drejer sig ikke bare om tilfældig seksuel kontakt, men i mange tilfælde om par-dannelse, som varer livet ud. Hos mere end 1500 arter er samkønnet sex nu dokumenteret.

Samkønnet sex i Tokugawa tidens Japan.

Efter antropologer fra slutningen af 1800 tallet og frem begyndte, at rejse rundt til alle verdensdele og beskrev de derværende kulturer, har man opdaget, at samkønnet sex ikke bare var en dille, de havde fundet på i det gamle Grækenland. Det viser sig, at være et udbredt fænomen i alle kulturer. Mange steder har det taget former som minder om den klassiske oldtid.

Krigerer med sin "boy-wife" fra Sudan (ca år 1900)

Spørgsmålet er så, hvordan situationen så ud, hos vores egne germanske forfædre? Den gængse opfattelse er vel til dels stadigvæk, at store stærke vikinger bestemt ikke kan være bøsser. Det er dog mere noget der skyldes nationalromantikken og den fra kristendommen stammende skam over begrebet. Der er ingen anledning til at tro, at vore forfædre havde en kristen tankegang på dette område, før kristendommen blev indført. Det er bestemt ikke usandsynligt, at det førkristne Nordeuropa havde et lignende syn og praksis som i Sydeuropa - evt med variationer. Ja det ville være usædvanligt, hvis ikke det var tilfældet. I hvertfald svarer den nordiske mytologi ikke helt til det ergi-begreb, der kendes fra den islandske middelalderlitteratur og den norrøne middelalder-lovgivning.

De klassiske historikere, Procopius og Ammianus, fortæller, at i hvert fald visse grupper af germanere, praktiserede den samme institutionaliserede drengkærlighed som grækerne. Her har det angiveligt drejet sig om en slags kriger-opdragelse af unge mænd. Disse har antaget den passive rolle, indtil de enten har vist sin duelighed i kamp eller dræbt et vilddyr som bjørn eller vildsvin. Der kan være en parallel til historien om Hjalte og Bødvar Bjarke fra Rolf Krakes Saga, hvor Hjalte først bliver regnet for en rigtig mand (eller kriger) efter, at han kan fremvise en dræbt bjørn og har drukket dens blod.

Der fandtes muligvis også en parallel til de romerske Cineidi i det nordiske begreb "haddingr." Det er et ord, der kommer af "haddr" der betyder kvindehår. Det vil sige, de med kvindefrisure. Haddingjar optræder flere gange i navnelister i forskellige sagaer. I sagaen om sværdet Tyrping har skjoldmøen Hervør to onkler, der er Haddingjar. De beskrives som kun halvt så meget værd i kamp som rigtige mænd, og i sagaen udgør de det kønsmæssige modstykke til den mandhaftige skjoldmø Hervør.

Endelig eksisterer der arkæologiske beviser i form af to små hængesmykker, hvis motiver er stærkt beslægtet med de såkaldte guldgubber. Hængesmykkerne forestiller to personer af samme køn i omfavelse. Den ene, der viser to mænd, et løsfund fra Roskilde. Det andet, der viser to kvinder, fra en vikingetidsgrav fra Norsborg i Södermanland. At der her er tale om hængesmykker er interessant, fordi de har været beregnet til at vise frem. Derfor er det en nærliggende mulighed, at de to hængesmykker har skullet vise, hvem man mest havde lyst til at give en krammer. Det har været indvendt, at der kunne være tale om to dansepar, men det er en anakronisme, da pardans ikke blev opfundet før ca år 1800.

Konklusion

Det, at tænde seksuelt på, eller blive forelsket i personer af samme køn er ikke noget, der er forbeholdt et lille kontrært mindretal. Det forekommer naturligt hos mennesker såvel som dyr til alle tider og i alle kulturer. Homofobi stammer fra de forbud, der er skrevet ind i den kristne bibel og er udbredt til samfundsmoral da kristendommen fik magt i det Romerske rige. Det vil sige, at som hedning er det ikke forbudt, at have samkønnet sex. Som hedning er man ikke i bås som hverken hetero eller homo, men et menneske, som kan tænde på og blive forelsket i lidt af hvert.

Kilder:

Michel Foucault "Seksualitetens Historie"

Allan A Lund "I seng med Romerne"

Stephen O. Murray "Homosexualities"

George Hinge "Grækerne og homoseksualitet"

Tak til Morten Axboe fra Nationalmuseet for verificering af de to samkønnede hængesmykker.